

БОЛОРЖОНШ ХХК

**ЖОНШ БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭРИЙН ТӨСЛИЙН
“2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

/АЖ АХУЙ НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР:2830701 /

2024 он

Агуулга

1	ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	1
1.1	Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	1
1.1.1	Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл:	1
1.1.2	Төслийн нэр	1
1.1.3	Аж ахуйн нэгжийн харъяаллын хаяг:	1
1.1.4	Захирлын нэр, утас:	1
1.1.5	Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг:	1
1.1.6	Тусгай зөвшөөрлийн төрөл	1
1.1.7	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	1
1.2	Төслийн ерөнхий мэдээлэл	1
1.3	Төсөл хэрэгжих талбайн байршил	2
1.4	Баяжуулах үйлдвэрийн хүчин чадал	3
1.4.1	Үйлдвэрлэлийн хүчин чадал	3
1.5	Дэд бүтэц	3
1.5.1	Харилцаа холбоо	3
1.5.2	Зам тээвэр	3
1.5.3	Ус хангамж	4
1.5.4	Цахилгаан хангамж	5
1.5.5	Дулаан хангамж	5
1.6	Хаягдлын аж ахуй	5
1.7	Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн процессод ашигладаг химийн бодисууд, жилийн хэрэглээ	6
2	Төслийн талбай, түүний Байгаль орчны төлөв байдлын товч тодорхойлолт	7
2.1	Уур амьсгал	7
2.2	Газрын гадрага	7
2.3	Геологийн тогтоц	8
2.4	Хөрсөн бүрхэвч	9
2.5	Гадаргын ус	9
2.6	Газрын доорх ус	10
2.7	Ургамлан нөмрөг	10
3	ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	
	11	
3.1	Төслийн нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим	12
4	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт	15
4.1	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн төсөв	15

5	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	21
5.1	Агаар орчныг хамгаалах төлөвлөгөө.....	21
5.2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө.....	26
5.3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	26
5.3.1	Дүйцүүлэн хамгаалах шаардлагатай газрын хэмжээ	26
5.4	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	27
5.5	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	27
5.6	Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	27
5.7	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	29
5.8	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	30
5.9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	32
5.9.1	Байгаль орчны мониторингийн цэгүүд	32
5.10	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	37

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1-1.	Төсөл хэрэгжих талбайн захын цэгүүд солбилцол	2
Хүснэгт 1-2	Худгийн байршил болон ундрага	4
Хүснэгт 1-3.	Нийт усны хэрэглээ	4
Хүснэгт 1-4.	Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлын хэмжээ	6
Хүснэгт 1-5	Химийн бодисын агуулахад нөөцлөгдөх хэмжээг хүснэгтээр үзүүлэв.	6
Хүснэгт 1-6	Баяжуулах үйлдвэрт хэрэглэх урвалжийн хэмжээ	6
Хүснэгт 3-1.	Нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим.....	13
Хүснэгт 5-1.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	21
Хүснэгт 5-2.	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээний төлөвлөгөө	26
Хүснэгт 5-3.	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	27
Хүснэгт 5-4.	Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн процессод ашигладаг химийн бодисууд, жилийн хэрэглээ	27
Хүснэгт 5-5.	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	28
Хүснэгт 5-6.	Хог хаягдлаас үүсэх сөрөг нөлөөлөл бууруулах арга	29
Хүснэгт 5-7.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	30
Хүснэгт 5-8	Орчны хяналт, шинжилгээ хийх байршлууд	32
Хүснэгт 5-9.	Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ).....	34

1 ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр

“Болор Жонш” ХХК

Регистрийн дугаар: 2830701

Улсын бүртгэлийн дугаар: 811002022

1.1.1 Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл:

Уул уурхай

1.1.2 Төслийн нэр

“ЖОНШ БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭР” төсөл

1.1.3 Аж ахуйн нэгжийн харъяаллын хаяг:

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сум, Баянхошуу, Сумын төвд-00

1.1.4 Захирлын нэр, утас:

Захирал: Сирүлэнг утас 99041322

1.1.5 Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг:

Байгаль орчны мэргэжилтэн А.Салтанат утас 99415161

1.1.6 Тусгай зөвшөөрлийн төрөл

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Засаг даргын 2018 оны 9 дүгээр сарын 21-ний өдрийн а/53 захирамжыг үндэслэн Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын 2-р баг Энгэр ус -1 хаягт байрлах 4802000428 нэгж талбарын дугаар бүхий 150,000 м.кв буюу 15.0 га газар ашиглах 000000302 тоот гэрчилгээг 2019 оны 01 дүгээр сарын 22-ний өдөр Болор жонш ХХК-д Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн барилга, байгууламжийн зориулалтаар 5 жилийн хугацаатай олгосон байна.

1.1.7 Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд

2021 оны 4 сард Монгол улсын Байгаль орчин аялал жуулчлалын яам

1.2 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Хайлуур жоншны хүдрийг олборлож байгаа районд хувийн аж ахуйн нэгж, хувиараа жонш олборлогчид үйл ажиллагаа явуулдаг. Хувиараа жонш олборлогчид болон компани нь олборлолтын ажиллагааг ухагч механизмаар явуулж хайлуур жоншийг сорчлон авч агуулга багатай хэсгийг орхин, хөрс хуулалтыг дутуу хийх, ашигт малтмалын хаягдал, бохирдлыг хяналтгүй болгож ордыг ихээхэн сэглэж сүйтгэн, илрэл бүхий газруудыг гараар ухаж өнгөөр ялган шууд машинд ачаалж олборлолт явуулж түүхийгээр нь экспортлох явдал элбэг байна. Тиймээс энэ баялгийг түүхийгээр хямд экспортлох биш чанарыг нь сайжруулан нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн экспортлох нь зайлшгүй шаардлагатай байгаа билээ.

“Зүүн-Аргатай” ордыг түшиглэн байгуулах жонш баяжуулах үйлдвэр нь Баянжаргалан сумын 2-р багийн Энгэр-Ус нэртэй газарт байгуулагдах бөгөөд жилд 100.0 мян.т хүдэр боловсруулах хүчин чадалтай, хагас автоматчилагдсан тоног төхөөрөмжтэй, технологийн процессийн хяналтын систем, шинжилгээний лабораторитой үйлдвэр байх болно.

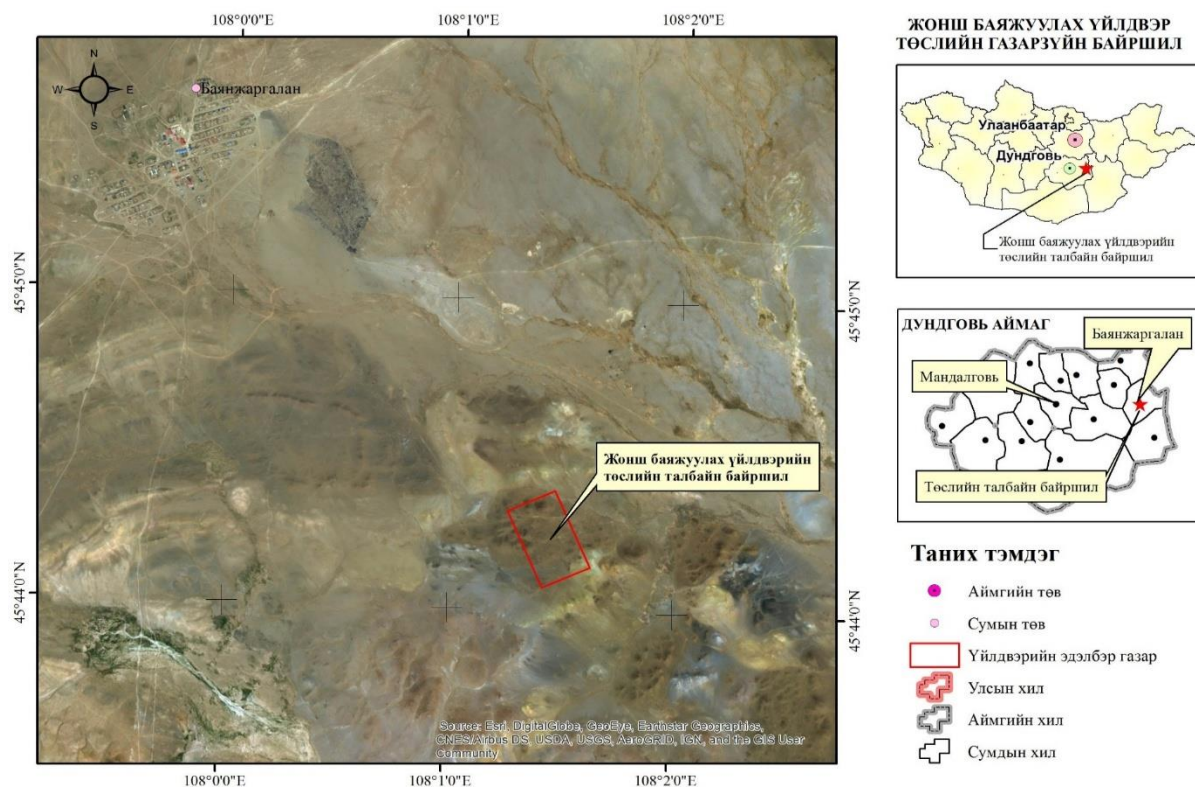
1.3 Төсөл хэрэгжих талбайн байршил

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сум нь Улаанбаатар хотоос 300 км, Чойроос 80 гаруй км зайтай оршино. “Болор жонш” ХХК-ийн Баяжуулах үйлдвэрийн талбай нь Баянжаргалан сумын төвөөс 2 км зайтай, талбайн хэмжээ 15 га байна. Судалгааны талбай нь Баянжаргалан сумын төвөөс зүүн урагшаа 2.8 км-т 2-р багийн нутаг Энгэр-ус гэдэг газар байршина

Хүснэгт 1-1. Төсөл хэрэгжих талбайн захын цэгүүд солбилцол

№	Уртраг	Өргөрөг	Х	У	Хэмжээ, м	Талбайн хэмжээ
1	E 108 ⁰⁰ 1'25.59//	N 45 ⁰⁴⁴ '04.44//	268250.05	5069325.04	299.92	15 га
2	E 108 ⁰⁰ 1'15.69//	N 45 ⁰⁴⁴ '19.08//	268525.73	5069443.34	499.87	
3	E 108 ⁰⁰ 1'28.23//	N 45 ⁰⁴⁴ '23.24//	268722.92	5068983.87	299.94	
4	E 108 ⁰⁰ 1'38.13//	N 45 ⁰⁴⁴ '08.61//	268447.21	5068885.57	499.86	

Зураг 1-1. Төслийн ашигт малтмал ашиглах тусгай зөвшөөрлийн талбайн байршил (M1:100000 байрзүйн зураг дээр, L-48-96)

1.4 Баяжуулах үйлдвэрийн хүчин чадал

“Зүүн-Аргатай” ордыг түшиглэн байгуулах жонш баяжуулах үйлдвэр нь Баянжаргалан сумын 2-р багийн Энгэр-Ус нэртэй газарт байгуулагдах бөгөөд жилд 100.0 мян.т хүдэр боловсруулах хүчин чадалтай, хагас автоматчилагдсан тоног төхөөрөмжтэй, технологийн процессийн хяналтын систем, шинжилгээний лабораторитой үйлдвэр байх болно.

1.4.1 Үйлдвэрлэлийн хүчин чадал

ЖБҮ нь жил бүрийн хаврын 1/IV- ээс өвөл 1/XI хүртэл хуанлийн өдрийн тоо 213 хоног, нийт 176 хоног өдөрт 3 ээлж 8 цагаар 100 т/цагийн хүчин чадалтайгаар ажиллана. Үүнд:

- урсгал засвар, баяр ёслол 9 хоног,
- долоо хоногт 6 хоног ажиллана гэж тооцвол амралтын 28 хоног

Жилд ажиллах хоног 176-180

Баяжуулах үйлдвэрийн нөөц: жилд 100,000.0 т/жил

хоногт 370 - 400 т

цагт 15.4-16.6 т болно.

Үйлдвэрийн ашиглалтын коэффициент, 94.7%.

Хүдрийг баяжуулалтанд бэлтгэх:

- 2 шатны бутлалт
- 1 шатны нунтаглалт
- 1 шатны ангилалт.

Хөвүүлэн баяжуулах процесс (Флотаци):

- 1 шатны үндсэн флотаци
- 1 шатны хяналтын флотаци
- 7 шатны цэвэрлэгээний флотациас бүрдэнэ.

ЖБҮ нь: ▪ Урвалж бэлдэх хэсэг

- Баяжмал шүүн хатаах хэсэг
- Хаягдал хадгалах байгууламжтай байна.

1.5 Дэд бүтэц

1.5.1 Харилцаа холбоо

Баяжуулах үйлдвэрийн ойролцоох төв суурин газрууд нь харилцаа холбоо өндөр хөгжсөн бүсэд хамаарагдана. Үйлдвэр дээр үүрэн телефоны үндэсний байгууллага болох Мобиком, Жимобайл, Юнител зэрэг сүлжээ ажилладаг.

1.5.2 Зам тээвэр

Баяжуулах үйлдвэр нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумаас 2 км зайд байрлах ба Хөөтийн нүүрсний уурхайн сайжруулсан шороон автозамаас 1.5 км зайд байрлана. Баяжуулах үйлдвэрээс 65 км зайд төмөр замын ачиж буулгах талбай байрлаж байгаа ба

баяжуулах үйлдвэрээс гарах жоншны баяжмалыг төмөр замын ачиж буулгах талбай хүртэл авто тээврээр тээвэрлэх ба ачиж буулгах талбайгаас төмөр замын тээврээр тээвэрлэнэ.

1.5.3 Ус хангамж

Технологийн болон ахуйн хэрэгцээний усыг үйлдвэрийн ойролцоо Энгэр усны хөндий байх 2-н өрөмдмөл гүний худаг, баяжуулах үйлдвэрийн хашаанд байх нэмэгдэл нөөц бүхий гүний 1ш 30 кВ-ын насос бүхий өрөмдмөл гүний худгаас хангаж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн үйлдвэрлэлийн зориулалтаар хэрэглэх усны 70%-ийг эргэлтээр авч ашиглаж байна. Энэ нь хоногт 1361.1 м³ ус байнгын эргэлтэнд байна гэсэн үг юм. Энгэр усны хөндийд гаргасан гүний худгийн ундарга 12.0 л/с байна.

Хүснэгт 1-2 Худгийн байршил болон ундрага.

№	Байршил		Ундарга, л/с	насос
1	108 ⁰ 01'41,88"	45 ⁰ 44'20,12"	2.0	ЭЦВ-6-6.5-120
2	108 ⁰ 01'32,05"	45 ⁰ 44'15,20"	2.5	ЭЦВ-6-6.5-120
3	108 ⁰ 01'26,56"	45 ⁰ 44'15,43"	7.5	ЭЦВ-6-6.5-120

Баяжуулах үйлдвэрийн нийт усны хэрэглээ

Баяжуулах үйлдвэрийн унд ахуй болон үйлдвэрийн усны хэрэглээх дараах хүснэгтэнд үзүүлэв.

Хүснэгт 1-3. Нийт усны хэрэглээ

№	Хэрэглэгч	Хэрэглээ м ³		
		Хоног	Сар	Жил
1	Баяжуулах үйлдвэр	583.3	17,500	105,000
2	Унд ахуйн хэрэглээ	7.8	234.0	1,404.0
3	Ногоон байгууламж	5.8	174.0	870.0

4	Авто замын усалгаа	6.74	202.0	1,820.0
	Нийт усны хэрэглээ	603.64	18,110.0	109,094.0

Баяжуулах үйлдвэрийн усны хэрэглээ: Байгаль орчны сайдын 2015 оны А-301 дүгээр тушаалаар баталсан “Ашигт малтмал олборлох баяжуулах, боловсруулахад хэрэглэгдэх усны норм”-ын дагуу үйлдвэрлэлийн хэрэгцээнд тооцоход:

100,000 тн х3.5 м³ /тн= 350,000 м³ – баяжуулахад шаардагдах нийт усны хэмжээ. (70%-ийг буюу 245,000 м³ эргэлтээр, 30% буюу **105,000 м³** усны нөхөн сэлбэлтээр хангана). Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар ашиглах усны 70%-ийг эргэлтээр авч ашиглах замаар үйлдвэрийн ус хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэхээр байна. Ахуйн ус болон үйлдвэрийн ус хангамжинд нийтдээ 3 гүний өрөмдмөл худаг ашиглаж байна. Одоо ашиглаж буй худгийн ундарга нь 12.0 л/с байна.

Унд, ахуйн усны хэрэглээ: Төсөл хэрэгжих хугацаанд хоногт 50-52 хүн ажиллана. Жилийн 180 хоног тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулна гэж үзээд ажиллагсдын хоногийн ба сар, жилийн усны хэрэглээг тооцов. Төслийн унд ахуйн усны хэрэглээг БОАЖ-ын сайдын 2015 оны А-301 дүгээр тушаалын дагуу тооцсон болно.

1.5.4 Цахилгаан хангамж

Гадаад цахилгаан хангамж

Энгэр-Усны жонш баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийг Баянжаргалан сумаас татсан 3 км цахилгаан дамжуулах агаарын шугамаар цахилгаан эрчим хүчээр хангахаар тусгав.“Болоржонш” ХХК -ийн баяжуулах үйлдвэрийн цогцолборыг Баянжаргалан сум хүртэл татагдсан 35кВ -ийн ЦДАШ -аас 3 км 35кВ-ийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугам татаж, цахилгаан эрчим хүчээр хангаж байна. Баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийн нийт суурилагдсан хүчин чадал 1389.5 кВт, бүрэн чадал 1422.9 кВт байна.

1.5.5 Дулаан хангамж

Баяжуулах үйлдвэр нь 4 сарын 1-ээс 11 сарын 1-ийг хүртэл жилийн 7 сарын хугацаанд ажиллана. Хүйтний 4 сарын хугацаанд уурхайн олборлолт, ЖБҮ-ийн хүдэр боловсруулалтын ажлыг түр зогсоож ажиллагсадыг амраана. Тус дүүрэгт хавар, намрын улиралд агаарын дундаж температур +10°C ~ -20°C, өвөл нь хуурай, хүйтэн нь -15°C -ээс -25°C хүрдэг бөгөөд хавар намрын улиралд ил уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн барилга багууламжуудыг нам даралтын зуухаар халаахаар төсөлд тусгав.

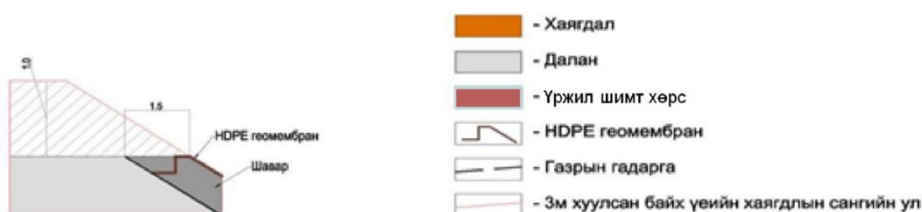
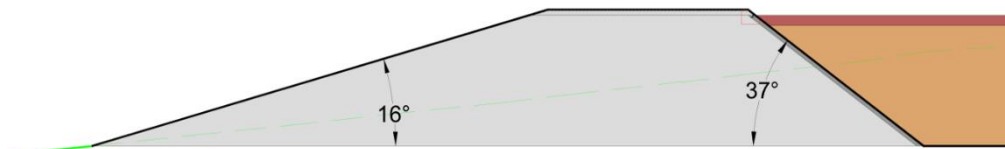
1.6 Хаягдлын аж ахуй

Хаягдлын сангийн түвшин дээшлэх тусам гадаргуугийн ууршилт ихсэх учир ашиглалтын явцад усан толиог бага байлгахгаар тооцож хаягдал болон усны хэмжилтийг тогтмол хийж, ус-шлагын балансын тооцоог нарийвчлан гаргаж ажиллана.

Баяжуулах үйлдвэрийн зутан байдалтай хаягдал нь өтгөрүүлэгчээр орж 35% -иас 55-60% орчим хатуулагтай болон тэндээсээ өндөр нягтралтай полиэтилен (HDPE) яндан хоолойгоор дамжин хаягдлын санд очих ба тэнд хатуу хэсэг нь ёроолд тунаж тунгаасан ус нь эргэлтийн ус болон насосоор үйлдвэрийн тусгай саванд шахагдан очно. Нийт хаягдлын хэмжээг тооцон хүснэгт -д харуулав.

Хүснэгт 1-4. Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлын хэмжээ

Үзүүлэлт		Хэмжих нэгж	Хаягдлын хэмжээ	
			жилд	нийт
Анхдагч хүдэр	Хэмжээ	-	100,000	2,400,000
	Гарц	%	75.62	75.62
Хаягдал	Хэмжээ	т	302480	1814878
Булингын хэмжээ		м³	338595.8	2031575.0

1.7 Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн процессод ашигладаг химийн бодисууд, жилийн хэрэглээ

Үйлдвэрийн флотацийн технологийн процессод 5 нэрийн химийн бодис бүтээгдэхүүн ашиглагдахаар байна. Эдгээр бодисууд нь Монгол улсад ашиглахыг хориглосон болон хязгаарласан хорт болон аюултай бодисын жагсаалтад ороогүй, хүний эрүүл мэндэд хортой эсвэл онцгой хортой ангилалд хамаарах бодих байхгүй. Химийн бодисын агуулахад үйлдвэрийн 20 хоногийн хэрэглээнээс доошгүй хэмжээний нөөцтэй байна.

Хүснэгт 1-5 Химийн бодисын агуулахад нөөцлөгдөх хэмжээг хүснэгтээр үзүүлэв.

№	Бодис, бүтээгдэхүүний нэр, химийн томъёо	CAS дугаар	Зориулалт	Хэрэглээ, жил/тн
1	Натрийн силикат/Шингэн шил (Na ₂ SiO ₃)	6834-92-0	Дарагч урвалж	1020
2	Тосны хүчил (C ₁₈ H ₃₄ O ₂)	112-80-01	Цуглуулагч урвалж	645
3	Цардуул - [C ₆ H ₁₀ O ₅] _n	9004-53-9	Идэвхжүүлэгч урвалж	750
4	Натрийн карбонат/Техникийн сод (Na ₂ CO ₃)	497-19-8	Тохируулагч урвалж	360
5	Полиакриламид- [C ₃ H ₅ NO] _n	9003-05-8	Тунадасжуулагч урвалж	60

Хүснэгт 1-6 Баяжуулах үйлдвэрт хэрэглэх урвалжийн хэмжээ

Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	2024-р жил
Баяжуулах хүдрийн хэмжээ	мян.тн	100.0
Тосны хүчил	тн	160
Техникийн сод	тн	100
Шингэн шил	тн	14
Натрийн силикат	тн	160
Натрийн фосфат	тн	140
Хөнгөн цагааны сульфат	тн	200
Хувиргасан цардуул	тн	200
Хүхрийн хүчил	тн	20

Эдгээр бодис бүтээгдэхүүнүүдийн физик химийн шинж чанарыг үнэлэхэд шатамхай шинж чанартай 1, идэмхий 2 бүтээгдэхүүн байв. Технологийн үйл ажиллагаа хэвийн явагдах нөхцөлд үнэлгээнд хамрагдсан бодис бүтээгдэхүүний ашиглалтаас хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд үүсэх эрсдэл бага 3, эрсдэлгүй 2 бүтээгдэхүүн байна. Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх замаар тохиолдож болзошгүй осол аюулын эрсдлийг бууруулах бүрэн боломжтой

2 ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1 Уур амьсгал

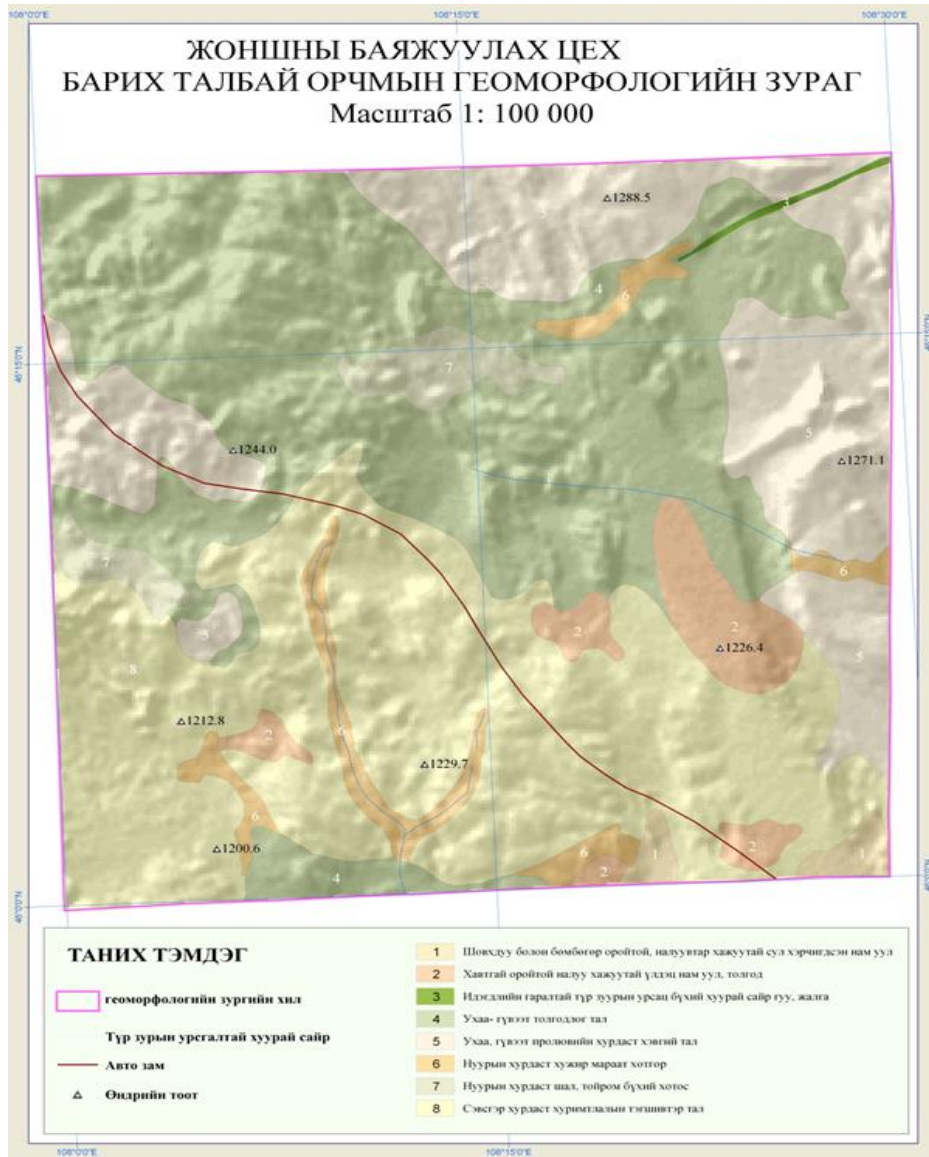
Тухайн нутаг орны уур амьсгалын нөхцөлийг бүрдүүлэх хүчин зүйлийн дотор газрын гадаргын байдал чухал байр эзэлдэг. Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын хувьд хотгор, гүдгэрийн ялгаа төдийлөн их биш учраас уур амьсгалын нөхцөл онцгой ялгардаггүй. Гэвч хөрс, ургамалан бүрхэвчийн байдлаас шалтгаалж, зарим нэг онцлог байдал ажиглагддаг. Их говийн нөлөөтэй бөгөөд мөн бичил уур амьсгалын өвөрмөц нөхцөл зарим газарт илэрдэг онцлогтой.

Жилийн дундаж агаарын температурын 3.5°C дулаан байна. Сарын дундаж температур нь XI-III сард хүйтэн, IV-X сард дулаан утгатай буюу жилийн таван сард нь хүйтэн, долоон сард нь дулаан температуртай байна. Жилд нутгийн баруун хойт хэсгээр 124-172 мм, дунд хэсгээр 60-99 мм, зүүн хэсгээр 33-60 мм хур тунадас орох бөгөөд түүний дийлэх хэсэг нь буюу 80-90% нь дулааны улиралд, бусад нь хүйтний улиралд ордог байна. Дундговь аймгийн нутаг бүхэлдээ салхи ихтэй нутагт хамрагдах бөгөөд жилийн салхины дундаж хурд нь 3.9-5.6м/с-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Салхины хурд нь тухайн орон нутгийн хотгор, гүдгэрийн байдлаас ихээхэн шалтгаалдаг.

2.2 Газрын гадрага

Тухайн газар нь газрын мужлалаар 2-р бүсэд хамаарна. Газрын гадаргын хувьд бэсрэг уулс, хотгор хотос, тойром, цав толгод бүхий ухаа гүвээ ээлжлэн солиглох бөгөөд төслийн талбайн баруун болон зүүн талд нам уул, цав толгод хосолсон гадарга зонхилно. Төслийн талбайд геоморфологийн үндсэн 2 хэв шинжийг ангилах боломжтой. Нам уулс, жижиг толгод, тэдгээрийн ухаа гүвээ давах хэсгийг элэгдлийн гадаргуу, уудам тал хөндий, татмын дээрх дэнж рельефийн огцом өөрчлөлтгүй тэгү тал хэсгийг зөөгдөл хуримтлалын гадаргуу гэж үзнэ.

Зураг 2-1. Баянжаргалан сум орчмын геоморфологийн зураглал

2.3 Геологийн тогтоц

Тухайн районы 60%-ийг ангилагддаг хурдас эзэлдэг бөгөөд түүнээс “Болор жонш” ХХК-ийн тусгай зөвшөөрлийн талбайн орчинд хожуу протерозойн үлдэгдэл, перм, цэрдийн настай хурдсууд, дөрөвдөгч-орчин үеийн сэвсгэр хурдас гүний чулуулагтай харьцан тогтдог байна. Хожуу протерозойн хурдас нь тус районы хэмжээнд нэлэнхүйдээ тэмдэглэгддэг боловч, интузив чулуулаг дотор янз бүрийн хэмжээтэй үлдэгдэл (ксенолит) хэлбэрээр хагарал суулт даган байрладаг ажээ. Ксенолитын хэмжээ нь 1000 м x 500 м-ээс томгүй ба зарим үед 1-5 м орчим цуварсан үлдэгдлүүдээр гадаргууд цайвар зурвас үүсгэн хагарал даган байрлах нь ажиглагдана. Чухам ийм зэргэлдээ 2 зурвас тусгай зөвшөөрлийн талбайн зүүн талаас өргөргийн дагуу 3-4 км орчим үргэлжилж байдаг.

2.4 Хөрсөн бүрхэвч

Судалгааны талбайн Монгол орны физик газарзүйн мужлалаар хээрийн бүсийн гандуу хээрийн дэд бүсэд хамаарах бөгөөд хөрс-газарзүйн мужлалтаар цайвар хүрэн хөрстэй Мандалговийн тойрогт багтана. Эндэхийн ургамалшил тачир сийрэг зарим газраа ургамалгүй цулгуй учраас салхины үйлчлэлд хялбар өртөж, хөрсний өнгөн хэсэг салхинд хийсч эвдрэх үйл явц элсэн хөрстэй газраар байнга ажиглагдана. Нам уулын орой, хяраар хадархаг, хөрсний гадарга дээр нимгэн элс, хөдөлгөөнтэй сайргархаг сайр чулуу ихтэй, чулуу нь том хэмжээтэй, хөрс их хуурайшилттай, хөрсний үе давхарга ямар нэгэн хэмжээгээр сайр чулуу агуулсан байна.

2.5 Гадаргын ус

Баяжуулах үйлдвэр барихаар төлөвлөж буй газар нь Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутагт байрлах бөгөөд энэ хэсэгт гадаргын усны Төв азийн гадагш урсацгүй мужид багтана. Тус сум нь бүхэлдээ усан сүлжээний хувьд гадаргын урсац саринах бүсэд оршдог. Энэ утгаараа тус ай савд багтах гол горхи хэмжээгээрээ бага, усны горимын хувьд тогтворгүй ихэнхдээ хатаж ширгэдэг байна. Төсөл хэрэгжих талбайн ойр ойрчимд гадаргын ус байхгүй. Хамгийн ойр орших гадаргын ус нь төслийн талбайн зүүн зүгт 20 км зайд түр зуурын хур борооны үед бий болдог нуур байна

Зураг 2-2. Төслийн талбайд ойр орших гадаргын усны зураг

2.6 Газрын доорх ус

Тус районы гидрогеологийн онцлог нь тогтмол урсгалтай гол мөрөн байхгүй. Харин жижиг булгаас эх авсан Талх, Элгэн, Гашуун хар, Баруун аргатай, Алганшанд, Хужирт зэрэг нарийхан горхиудтай боловч, тэдгээр нь судалгааны талбай, түүний ойролцоо байхгүй. Горхины усны урсац бага, урт нь 100-300 метрээс хэтрэхгүй. Зуны сүүлч, намрын улиралд хааяа тохиолдох үргэлжилсэн бороо хурын дараа ихэнх хөндийнүүдэд үер буун их хэмжээний хэмхдэс материал зөөгдөн ирж хуримтлагддаг. Ус нь булингартай, хужирлаг ундны усанд тохирдоггүй. Тэдгээрээс зөвхөн Алагшанд болон Баруун Аргатайн шандын усыг нутгийн иргэд унд-ахуйн зориулалтаар ашиглаж ирсэн байна.

2.7 Ургамлан нөмрөг

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сум нь Монгол орны физик газар зүйн мужлалаар Төв халхын тал хээрийн их мужийн хэсэгт байрлана. *Тус Баяжуулах үйлдвэр барих талбай төслийн талбайн ургамалжилт нь бүс нутаг нь тал хээр болон говийн экосистемийн багтаасан өвөрмөц онцлогтой нутаг юм.* Дундговь аймгийн Баянжаргалан сум нь Улаанбаатар хотоос 300 км, Чойроос 80 гаруй км зайтай оршино. “Болор жонш” ХХК-ийн Баяжуулах үйлдвэрийн талбай нь Баянжаргалан сумын төвөөс 2 км зайтай, талбайн хэмжээ 15 га байна. Баяжуулах үйлдвэр орчмын, түүний орчимд гадаргын ил задгай усгүй, судалгааны нэгдүгээр цэг (E 108⁰01'48.2⁰''; N 45⁰44'24.1⁰''; h=1201 м)-ийн орчим дахь ургамалжилтын хувьд авч үзвэл үетэн-алаг өвст, үетэн-алаг өвс-харганат, үетэн-харганат, таана-баглуурт бүлгэмдэл зонхилох ба хазаар өвс, говийн хялгана, агь, гичгэнэ, таана, хөмөөл, бударгана, баглуур, лууль, шаралж, улалж, наптуул зэрэг ургамал зонхилон ургана. Ургамлын тусгаг бүрхэц 70%, үүнд ашигт ургамал 5%, бэлчээрийн ургамал 80%, хүмүүнсэг ургамал 15%-ийг тус тус эзэлнэ. Хаврын хээрийн судалгаагаар авсан дээжинд хагд, борог өвс 30%-ийг эзэлж байна. Жилийн дундаж ургац 1.7 ц/га, байгалийн бэлчээр нутаг юм.

3 ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын нутаг дэвгэрт орших “Жонш баяжуулах үйлдвэр” төсөлд байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний дүнд тулгуурлан дараах дүгнэлтийг хийлээ.

Магадлан жагсаах аргаар үнэлсэн дүнгээс авч үзэхэд байгаль орчинд 45 ширхэг сөрөг нөлөөлөл үүсэхээр байна. Үүнийг байгалийн бүрэлдэхүүн хэсгээр авч үзвэл хөрсөн бүрхэвчинд 18.9%, агаарын чанарт 11.5%, газрын хэвлийд 13.6%, ургамлан нөмрөгт 13.6%, усан орчинд 10.1%, амьтаны аймагт 16.9%, нийгмийн нөлөөлөл 7.2%, тусгай хамгаалалттай газар нутагт 8.2% гэсэн сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхээр байна.

Нийт сөрөг нөлөөллийн 18% их, 57% нь дунд, 25% нь бага эрчимтэй байна. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааны 33% нь түр зуурын, 67% нь богино хугацааных байна. Гол сөрөг нөлөөлөл нь тус үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад бутлуурын үйл ажиллагаа, хаягдлын сан, хүдэр ачиж буулгах үйл ажиллагаа зэрэг ажлаас үүдэн хүчтэй салхи шуургатай үед агаарт дэгдэх тоосжилтын хэмжээ агаарын чанарын стандартад заасан хүлцэх дээд хэмжээнээс давж гарч болзошгүй. Иймд бууруулах арга хэмжээнд оруулсан бууруулах арга хэмжээг авсанаар сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх багасгах боломжтой

Төслийн үйл ажиллагааны улмаас хүрээлэн буй орчинд учрах болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо байгаль орчны суурь нөхцөл, урьд өмнө хийгдсэн байгаль, нийгэм, эдийн засгийн холбогдолтой судалгааны материалууд, судалгаа хийсэн мэргэжлийн экспертүүдийн дүгнэлтүүдийг үндэслэн тодорхойлов. Төслийн үйл ажиллагаанаас сөрөг нөлөөлөлд өртөгдөх байгалийн үндсэн тусгагдахуун нь газрын гадарга, агаар, хөрс, ургамал, газрын гүний ус, амьтан юм.

Баяжуулах үйлдвэрийн төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллийг тогтоох зорилгоор шинжээчдийн хэсэг газар дээр нь очиж, төслийн хэрэгжилтийн байдал болон орчны байдалтай танилцаж холбогдох судалгааг хийсэн болно.

Төслийн болзошгүй нөлөөллийг тогтоохдоо **магадлан жагсаах** аргыг ашиглаж, үр дүнг дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Энэ арга нь төсөл хэрэгжих үед тухайн нөлөөлөл байгаа эсэх дээр тулгуурладаг ба хэрэв тухайн нөлөөлөл байвал "х"-ээр тэмдэглэдэг. Ингэхдээ тухайн нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим зэргийг тодруулах, мөн уг нөлөөлөл байгаль орчин, экологийн тэнцвэрт байдал, орон нутгийн нийгэм-эдийн засагт хэрхэн нөлөөлөх (шууд, шууд бус, эргэж нөлөөлөх, буцалтгүй нөлөөлөх, давхардах эсэх) байдлыг үзүүлдэг.

3.1 Төслийн нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим

Дундговь аймгийн Баянжаргалан сумын Энгэр ус багийн нутагт хэрэгжиж буй жонш баяжуулах төслийн үйл ажиллагаа нь тухайн орон нутгийн байгаль орчны төлөв байдал болон нийгэм, эдийн засагт хэрхэн нөлөөлөх, эдгээр нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, түүний эрчимшил зэргийг магадлан жагсаах аргыг ашиглан тодруулж дараах хүснэгтээр үзүүлэв. Магадлан жагсаах арга нь нөлөөлөл байна, байхгүй гэсэн зарчим дээр тулгуурладаг бөгөөд нөлөөлөл байвал “х”-ээр тэмдэглэнэ.

Төслийн барилгын ажлын үед нийгэм, эдийн засаг, нутгийн иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд үзүүлэх эерэг болон сөрөг нөлөөллийг БОМТ-нд тусгасан болно. “Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ”-г төлөвлөхдөө ажлын үед байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлон тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх, сөрөг нөлөөллийг багасгах, арилгах арга хэмжээнүүдийг төлөвлөв.

Барилгын материал, техник, тоног төхөөрөмж зэргийг ажлын талбай дээр авчрах, бетоны хольц, хог хаягдлыг тээвэрлэх, ачих буулгах, машин техник, тоног төхөөрөмжийг ажиллуулах, хөдөлгөх үед ажлын талбайн хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөг доройтох, ил задгай барилгын хог хаягдлаар бохирдох, тоос, дуу чимээний бохирдол ихсэх зэрэг түр зуурын нөлөөллүүд үүснэ.

Байгаль орчны бүрэлдэхүүнд тус бүрд үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл

№	Үзүүлэлт	Нөлөөллийн түвшин	Тайлбар
1	Газрын хэвлий рельеф	бага	2024 онд шинээр газар шорооны ажил хийгдэхгүй бөгөөд энэ төрлийн нөлөөллийг бага гэж үзсэн.
2	Цаг уур, уур амьсгал	Дунд	Цаг агаарын нөхцөл байдлаас ил үйлвэрийн үйл ажиллагаа шууд хамааралтай байдаг бөгөөд цаг уурын таагүй байдлаас үйлдвэрийн ажил зогсох, удаашрах зэргээс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн хугацаа уртасна. Хүчтэй салхи, шороон шуургаар ил задгай барилгын болон ажилчдын хог хаягдал хийсэж орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлж болзошгүй.
3	Агаарын чанар	Дунд	Үйлдвэрийн ажил болон техник тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөний үйл ажиллагаанаас тоос шороо үүснэ. Үйлдвэрийн талбайд ажиллах техникүүдийн түлшний шаталтаас хүлэмжийн хий ялгарна.
4	Усан орчин	Дунд	Төслийн талбайн нөлөөллийн бүсэд гадаргын уст цэг байхгүй, гүний усны түвшинд үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд хэрэглэх бөгөөд усны эргэлт 80% байна.
5	Хөрс, газрын гадарга	бага	2024 онд хөрс хуулалт, газар ухалтын ажил хийгдэхгүй тул энд үзүүлэх нөлөөллийг бага зэрэг гэж үзсэн.
6	Ургамал	Дунд	2024 онд шинээр газар шорооны ажил хийгдэхгүй бөгөөд талбайн хэмжээнд нөлөөлөлд өртөх тул энэ нөлөөллийн эрчим дунд байна.
7	Амьтан	Нөлөөлөлгүй	Үйлдвэрийн талбай нь хүн болон техникийн хөдөлгөөн, дуу чимээ ихтэй тул мэрэгч амьтад болон бор шувууны багийн жижиг шувууд болон синнантроп зүйлүүдээс бусад амьтад ерөнхийдөө дайжсан учир төслөөс амьтанд үзүүлэх шууд нөлөөлөл байхгүй.
8	Дуу чимээ, доргилт, чичиргээ	дунд	Үйлдвэрийн хүдэр буулгах, ачих, тээвэрлэлт зэргээс үүсэх дуу чимээ, чичиргээ нь ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.
9	Үнэр	Бага	Ажилчдын кемпийн ахуйн хог хаягдлын цэгийг стандартын дагуу байгуулаагүй, ариун цэврийн байгууламж шаардлага хангахгүй зэргээс тухайн орчин нь үнэр үүсгэж болзошгүй тул барилгын ажлын эхний шатанд төлөвлөлтийг зөв хийх, үйл ажиллагааны турш нөлөөллийг бууруулах ажиллах боломжтой.

Хүснэгт 3-1. Нөлөөллийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, эрчим

№	Байгаль орчны үзүүлэлтүүд	Хэлбэр			хугацаа		давталт		Эрчим			
		Шууд	Шууд бус	Өөрөө зохицуулагдах	Богино хугацааны	урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Бага зэрэг	Дунд зэрэг	Хүчтэй	
1. Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт												
1	Газрын доорхи урсацын өөрчлөлт		x			x		x		x		
2	Ойн нөөц											
3	Хөрсний эвдрэл, элэгдэл	x				x		x			x	
4	Геологийн тогтоц		x			x		x		x		
5	Уур амьсгал	x				x	x			x		
2. Байгалийн нөөц, ашиглалт												
6	Гадаргын нөөц баялаг	x				x		x		x		
7	Эрдэс түүхий эдийн нөөц	x				x		x			x	
8	Эрчим хүчний нөөц		x			x		x		x		
3. Байгаль орчны чанарын өөрчлөлт												
9	Усны чанар, хэмжээ /ундны ус/	x			x		x		x			
10	Урсгал усны хэрэгцээ											
11	Хорт бодис усаар дамжин хүн, амьтанд нөлөөлөх		x		x			x	x			
12	Агаарын бохирдол	x				x	x				x	
13	Хөрсний бохирдол	x			x			x		x		
14	Дуу чимээний нөлөө	x				x		x		x		
4. Нийгэмд үзүүлэх нөлөө												
15	Ус хэрэглээний асуудлаар бусад байгууллагатай зөрчилдөх											
16	Дэд бүтцийн хөгжилд нөлөөлөх	x				x		x	x			
17	Нүүлгэн шилжүүлэх асуудал гарах											
18	Хүн амын орлого өөрчлөгдөх	x				x		x	x			
19	Хүн амын тоо өөрчлөгдөх											
5. Байгалийн өнгө төрх												
20	Байгалийн үзэсгэлэнт төрх өөрчлөгдөх	x				x		x	x			
21	Ландшафтын хэлбэр, өнгө өөрчлөгдөх	x				x		x	x			
22	Тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх											
23	амрах нөхцөлд нөлөөлөх											
6. Түүхийн дурсгалт зүйл, соёлын өв, археологи палентологийн олдвор												
24	Түүхийн нөлөөлөх дурсгалт зүйлд											
25	Археологи олдворт нөлөөлөх, палентологийн											
7. Эдийн засаг, нийгэм												
26	Хувийн өмчийн болон татварын орлого өөрчлөгдөх	x				x		x		x		
27	Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	x				x		x		x		
28	Улирлын чанартай эрэлт хэрэгцээ нэмэгдэх											
29	Ажлын байр нэмэгдэх	x				x		x	x			
30	Ядуурлыг бууруулах дэмжлэг болох	x			x			x	x			
Дүн		16	4			6	16	5	17	10	9	3

Шууд нөлөөлөл: Болзошгүй нөлөөллийн 16 нь шууд нөлөөлөлд хамрагдаж байна. Экспортын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхийн тулд газрын гүний нөөц баялаг болох хайлуур жоншийг ашиглах нь байгалийн нөөцийг хомсдуулах, жоншийг бутлах, шигших, үед үүсэх тоос, нарийн ширхэгтэй шороо, тээврийн хэрэгсэл явах үед боссон автозамын тоос, хүнд даацын машин, механизмын дотоод шаталтын хөдөлгүүрийн ажиллагаанаас үүсэх утаа болон хорт хий болон тоног төхөөрөмж, хүнд даацын машинаас гарах дуу чимээнээс шалтгаалж ойр орчмын агаар бохирдохоос гадна хөрсний бохирдол үүсэх үндсэн шалтгаан болж байна. Харин тухайн үйлдвэрийн үйл ажиллагааг хэвийн, тогтвортой явуулснаар ажлын байр, орон нутгийн болон хувийн өмчийн орлого нэмэгдэх зэрэг эерэг сайн нөлөөтэй юм.

Шууд бус нөлөөлөл: Хаягдлын даланд аюултай осол гарах, газрын доорх усыг хүдэр баяжуулалт, зам талбайн усалгааны зориулалтаар авч ашиглахад түүний нөөцөд өөрчлөлт гарах, их хэмжээний овоолго үүссэнээс газрын тогтцыг нь өөрчлөхөд хүргэх зэрэг нөлөөлөл энд хамаарч байна.

Буцаж нөлөөлөх нөлөөлөл: Энэ нөлөөлөлд хог хаягдлыг замбараагүй хаях, ариутгал хийхгүй байх нь хөрс ургамлаар дамжин усанд нөлөөлөл магадлалтай. Энэ нь буцаж хүн амын эрүүл мэндэд эргэж муугаар нөлөөлнө. Мөн машин, техникийн хөдөлгөөн ихэссэнээс хөрс эвдрэлд орох улмаар ургамлан бүрхэвчийн бүтэц өөрчлөгдөж лууль, шарилж хөл газрын ургамал ургах боломж бүрдэнэ. Энэ нь хүний эрүүл мэндэд буцаж сөргөөр нөлөөлөх магадлалтай.

Урт хугацааны нөлөөлөл: Тус үйлдвэр нь цаашид үйл ажиллагаагаа урт хугацаанд тогтвортой явуулах тул дээр дурьдагдсан шууд ба шууд бус нөлөөллүүд бүгд урт хугацааны нөлөөлөлд хамаарна.

Нөлөөллийн эрчим: Болзошгүй нөлөөллийн ихэнх нь дунд ба бага зэргийн эрчимтэй нөлөөлөлд хамаарч байгаа хэдий ч техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийг чанарын өндөр түвшинд хийх зайлшгүй шаардлагатай.

Төслийн байршил, шийдэлтэй холбоотой болзошгүй нөлөөлөл: Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоос ба хорт хий, (CO₂, SO₂, NO, NO₂, CO) зэрэг нь агаарын чанарт тодорхой хэмжээгээр сөрөг нөлөө үзүүлнэ. Иймд цаашид агаарын бохирдлыг бууруулахын тулд үйлдвэрийн ил талбайн замыг хатуу хучилттай болгох, үйлдвэрлэлийн бус талбайг зүлэгжүүлэн ногоон байгууламжтай болох, мод бут тарих зэргээр тохижилтын ажлуудыг хийх нь зүйтэй. Мөн үйлдвэрээс босоо тэнхлэгийн гол автозам хүртэлх 1.3 км замыг орон нутаг, төсөл хэрэгжүүлэгч нартай хамтран хатуу хучилттай болгоход анхаарч ажиллах нь зүйтэй.

Тус үйлдвэр нь өндөр хүчдэлээр ажилладаг үндсэн тоног төхөөрөмжүүдтэй тул цахилгааны болон галын аюулаас хамгаалах талаар онцгой анхаарч болзошгүй осол аваарын үед шуурхай хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө гаргах, авран хамгаалах шуурхай групп зохион байгуулах, гал түймэр унтраах багаж хэрэгсэл, ажиллагааны найдварт нөхцөлөөр хангасан байхаар бэлэн байдалд байлгах шаардлагатай. Төслийг хэрэгжүүлэх үеийн инженерийн ба санхүүгийн боломж, шуурхай хяналтын асуудлуудын талаар болон ажиллагсдыг мэргэжлээс шалтгаалах өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, үйлдвэрлэлийн үеийн хөдөлмөрийн чадвар түр алдалт гаргахгүй байх талаар жил бүрийн үйлдвэрлэл, санхүүгийн төлөвлөгөөнд тодорхой тусгаж түүнийгээ нарийн мөрдөж ажиллах хэрэгтэй.

4 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Энэхүү байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь 2024-2025 оны хугацаанд хэрэгжих бөгөөд уурхайн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг тодорхойлж, түүнд шаардагдах хөрөнгө зардлыг төлөвлөх үндэслэл болно.

“БОЛОР ЖОНШ” ХХК-ий захиргаа нь Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг тухайн жилийн үйл ажиллагааныхаа зардалд тусган төлөвлөж, зарцуулалтанд хяналт тавих үүрэгтэй.

4.1 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн төсөв

2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд зарцуулагдах төсвийн нэгдсэн дүнг доорх хүснэгтэд үзүүлэв.

№	Төлөвлөгөө	Төсөв
1.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт	3,073,600 төгрөг
2.	Байгаль хамгаалах төлөвлөгөөнд	3,300,000 төгрөг
3.	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд	5,000,000 төгрөг
4.	Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	-
5.	Хог хаягдал арга хэмжээ	1,940,000 төгрөг
6.	Осол эрсдэл болон Химийн бодисын арга хэмжээ	4,000,000 төгрөг
2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв:		17,313,600 төгрөг

5 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

5.1 Агаар орчныг хамгаалах төлөвлөгөө

Хүснэгт 5-1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал /төгрөг /	Баримтлах стандарт, аргачлал
Хүдэр ачиж буулгахад болон хийх хүнд даацын машин зэргийн нөлөөллөөр их хэмжээний сул шороо дэгдэж агаарт байх нарийн ширхэгтэй тоосонцорын агууламж нэмэгдэх	Хүдэр ачиж, тээвэрлэх шороо тоос босгохгүйн тулд замын гадаргуу, хүдэр овоолох талбайг графикийн дагуу байнга чийгшүүлж байх	Үйлдвэрийн хашаан дотор	Ажил гүйцэтгэж дуусах хүртэл дотоод зардал Мониторингийн хэсэгт оруулсан	Агаарын тухай хууль MNS 4585:2007, MNS 4601:2011
	Агаарын чанарын дээжлэлт графикийн дагуу байнга явуулах хийх	Төслийн талбай	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан зардал	MNS 5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, техникийн шаардлага
Тээвэрлэлттэй холбоотой тоос, шороо босох	Төслийг хэрэгжүүлэх үед дотоод болон гадаад зам, барилгын ажлын туслах үйл ажиллагааны талбайг тоос бага босох материалаар хучих Зам, талбайг усалж, чийглэх Тогтоосон замаас өөр газраар машин техник зам гаргахаас сэргийлж хаалт, хамгаалалт хийх.	Үйлдвэр хүрэх 650 м шороон зам барилга байгууламж баригдах дотоод зам талбай	450,000	"Агаарын тухай" болон "Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай" хууль (2012.05.17) MNS 0017-2-3-16:1998 (суурьшлын хэсгүүдэд) MNS 4585:2007 Агаарын чанар.Техникийн ерөнхий шаардлага
Жонш баяжуулах үйлдвэрт ажиллах хүнд даацын тээврийн хэрэгслүүдийн хөдөлгүүрийн яндангаас барилгын ажлын хугацаанд нийт үүсэх хорт хий агаарт цацагдаж, орчны агаарын чанар, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх ба ойр орчмын хөрс, ургамлыг бохирдуулна.	Түлшээр ажилладаг тоног төхөөрөмжүүдээс ялгарах утааны хэмжээг хянаж, яндангийн шүүр зэргийг тогтмол шалгаж, эвдэрсэн эд ангийг шинэчилж байх Машин, механизм, тоног төхөөрөмжийн дотоод шаталтат хөдөлгүүрт сайн чанарын түлш, шатахуун хэрэглэх	Төслийн талбай болон төсөл хүрэх 650 метр авто зам	500,000	Агаар мандал. Бохирдуулагчийн эх үүсвэрийг тодорхойлох MNS 3383:1982, Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2007, MNS5885:2008 Агаарын бохирдлыг үүсгэгч бодисын агууламж. Техникийн ерөнхий шаардлага
	Үйлдвэрийн материал түүхий эдийг эмх цэгцтэй хурааж байрлуулах	Үйлдвэрийн хашаа	Дотоод зохион байгуулалтаар	
Нийт дүн			950,000	
Гадаргын болон газрын доорхи усанд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ				
Үйлдвэрийн ажлын талбайд барилгын материалын хуримтлал, хураалт, барилгын болон ахуйн хог хаягдал бороо цасны усаар угаагдаж зөөгдөн хөрсний капилляр нүх сүвээр дамжин гадаргын болон газрын	Усны нөөцийг хомсдох, бохирдохоос хамгаалах, үер, усны гамшгаас сэргийлэх зорилгоор усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрт онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүс тогтооно. Үйлдвэрийн ажлын талбай, ажлын байранд янз бүрийн материал эдлэхүүн, тоног төхөөрөмжийг холбогдох норм дүрэм,	Үйлдвэрийн нийт талбайд	400,000	Үйлдвэрлэлд дагаж мөрдөх хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны дүрэм-Ерөнхий шаардлага” /БНБД-12-03-04/-ын 6.3.3 Усны тухай хууль 22.1 MNS 4047 : 1988 MNS 4586-1998.

“Болор жонш” ХХК-ий жонш баяжуулах үйлдвэрийн төслийн 2024 онд хийгдэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайлан

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал /төгрөг /	Баримтлах стандарт, аргачлал
усны чанар, найрлагад нөлөөлөх.	стандартад заасны дагуу хадгалж, байрлуулах;			MNS 3342-1982
Шатах тослох материал, шатахууны алдагдал, хөрсөөр нэвчин гадаргын болон газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй.	Гүний ус, байгаль орчинг бохирдуулахгүй байх анхааруулга, санамж бүхий самбар хийх	Машины зогсоол, машин тэрэг зорчих хэсэг	Дотоод зардал	Байгаль хамгаалах хууль, Усны тухай хууль.
Усны замбараагүй, тооцоогүй хэрэглээнээс газрын доорх усны түвшин буурах.	Үйлдвэрийн ажилд шаардлагатай цэвэр усыг зөвшөөрөлтэй худаг, уст цэгүүдээс авч ашиглах, зөвшөөрөлгүй худаг гаргаж ус худаг гаргах, суваг шуудуу татахыг хориглоно	Төслийн гүний худаг дээр	Төслийн өдөр тутмын үйл ажиллагааны зардал	MNS 0899:1992 Унд, ахуйн зориулалттай эх булгийг сонгох журам, эрүүл ахуйн шаардлага MNS 0900:2010 Ундны усны чанарын стандарт - Байгаль орчныг хамгаалах хууль 31.3 Усны тухай хууль 24.4
	Усны зарцуулалтын мэдээ тайлан гаргаж, зохистой зарцуулалтыг хянах. Баталгаат газрын тоолуур тавиулж холбогдох газрын хүмүүсийг оролцуулж баталгаажуулах.		Усны тоолуурын заалтаар тооцож төлөх	
	Ус ашигласны төлбөрийг цаг тухай бүр төсвийн дансанд оруулах,		Дотоод зардал	
	Ус ашиглуулах дүгнэлтийг сав газраас авах		Дотоод зардал	
	Газрын доорх усны нөөцийг үйлдвэрийн ажил эхлэхээс өмнө 2024 онд холбогдох эрх бүхий байгууллагаар батлуулах			
	Ус ашиглах эрхийг БОАЖЯ-аас авах			
	Нөхөн сэргээлт болон ногоон байгууламж арчлахад саарал ус ашиглах	Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж	Дотоод зардал	MNS BS 8525-1-2015. Саарал усны систем. Ерөнхий шаардлага MNS 4943:2011.
Бохирын цооног дүүрч халих, цэвэршүүлэх тоног төхөөрөмжийн доголдол хариуцлагагүй байдлын улмаас ахуйн бохир ус хөрсөнд шингэх замаар бохирдол тархаж гадаргын болон газрын доорх усыг бохирдуулах	Цохир усны цооногийн доторлогоо, тохижуулалтыг хийж гадаргын урсац зайлуулах суваг татсан байна	байгууламжийн инженер шугам хоолой хийсэн газар болон ариун цэврийн газарт	350,000	MNS 3342:1982 Усан мандал. Газар доорх усыг бохирдлоос хамгаалах ерөнхий шаардлага. MNS 6148:2010 Ариутгах татуурга. Гадна сүлжээ ба байгууламж БНБД 40-01-14;
	Доторлож тохижуулсан цооногийг ашиглалтад оруулах зөвшөөрлийг байгаль орчны болон эрүүл ахуй, халдвар судлалын хяналтын байгууллагаас авах			
Төслийн талбайд үүсэн хог хаягдал уруйн болон хур борооны үерийн усаар зөөгдөн	Төслийн талбайд үерийн далан шуудууг стандартын дагуу зөв байгуулах, эвдэрсэн тохиолдолд засварлах	Төслийн талбай, түүний эргэн	Эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөнд	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль,

“Болор жонш” ХХК-ий жонш баяжуулах үйлдвэрийн төслийн 2024 онд хийгдэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайлан

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал /төгрөг /	Баримтлах стандарт, аргачлал
гадаргийн ус бохирдуулж болзошгүй	Үерийн далан шуудуунд бөөгнөрсөн хогийг тогтмол цэвэрлэж байх	тойрны үерийн далан	Ажилчдаар хийлгэх тул цалингийн сангаар	
	Бохир ус цуглуулах цементэлсэн доторлогоотой септик танк кемп бүр дээр байгуулж, саармагжуулж ногоон байгууламжинд ашиглах.			
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний нийт зардал			750,000	
Хөрсөн бүрхэвч				
Үйлдвэрийн дотор хүдэр буулгах, ачих талбайн газрын гадарга техноген нөлөөнд өртөх.	Ногоон байгууламж байгуулах /эдэлбэр газрын 20%-иас доошгүй талбайд/	Үйлдвэрийн талбайд	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан зардал	MNS 5918:2008 Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах, техникийн шаардлага
	Тээвэрт ашиглах хүнд даацын машин техникийн дотоод болон гадаад замыг тогтоосон маршрутаар явуулах. Салаа зам гаргахаас сэргийлж тэмдэг тэмдэглэгээ нэмж байршуулах	Үйлдвэрийн хашаанд	300,000	MNS 6426:2013.
Хүний буруутай үйл ажиллагаа болон байгалийн гамшигаас үүдэлтэй хаягдалын сан задрах гэмтэх, хөрсөн бүрхэвч бохирдох	Үйлдвэрийн ойр орчим болон хаягдлын сангийн ойр орчимд байнгын хяналтын цэг байгуулж, бохирдсон хөрсөн бүрхэвч бүхий хэсгийг саармагжуулах цэвэрлэх.	Үйлдвэрийн талбайд, хаягдлын сан	550,000	-
Шатах тослох материал, техник хэрэгслийн эд ангиар хөрс бохирдох	Шатах тослох материал асгаруулж болохгүй хөрс, ургамал зэргийг хамгаалах сурталчилгааны самбарууд байгуулах, ШТМ-аар бохирдсон хөрсийг тээвэрлэн цуглуулах талбайд тээвэрлэн хүргэж саармагжуулах	Машины зогсоол, машин тэрэг зорчих хэсэг	Дотоод зардал	MNS 3297:1991 MNS 3985:1987 MNS 5850:2006 MNS 5342:2007.
	Авто зогсоол болон бусад газар автомашинаас шатахуун болон бусад тос тослох материалын асгаралт үүсэж хөрсөнд нэвчихээс сэргийлж байнгын хяналт тавих,		Төслийн менежерийн ажил үүргийн хуваарьт оруулан цалингийн зардалд орно	
Ахуйн хог хаягдлыг хөрсөнд шууд хаяснаар хөрс бохирдох	Хатуу хог хаягдал хадгалах түр цэгийг байгуулах, хогийн цэгийн талбайг нэмэгдүүлэхгүй байх	Төслийн талбай	350,000	Хог хаягдлын тухай хууль 10.2.11,10.3.6, 10.3.2, 10.3.5, 10.3.3, 10.2.1-10.2.4 MNS 5344:2011 MNS 5924: 2015. MNS4943:2015
	Хог хаягдлыг тогтмол хугацаанд хогийн цэгт зайлуулах сумтай хамтран ажиллах		Хог хаягдлын менежментийн зардлаар	
	Барилгын ажлын үед энгийн нүхэн жорлон ашиглахгүй ба байгальд ээлтэй технологи бүхий био жорлонтой байна.	Ажилчдын түр суурин	дотоод зардал	

“Болор жонш” ХХК-ий жонш баяжуулах үйлдвэрийн төслийн 2024 онд хийгдэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайлан

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал /төгрөг /	Баримтлах стандарт, аргачлал
Бохирын цооног дүүрч халих, соруулж зайлуулах үед, гэмтэл саатлын улмаас шингэн хаягдал алдагдаж хөрсөнд химийн болон биологийн бохирдол үүсэх	Цэвэрлэх байгууламжийг үйл ажиллагаа, хүчин чадалдаа тохируулан сонголт хийж, ахуйн бохир усыг хоолойгоор зайлуулж эрх бүхий мэргэжлийн байгууллагаар захын объектээс 20 метр, булгийн эргээс хамгийн багадаа 30 метр зайтай газар суурилуулах	Төлөвлөсөн талбайд	Тухайн үед зардал тусгах	MNS 4943:2000 Байгаль орчны сайд, эрүүл мэндийн сайдын 1995 оны 169/171 тоот тушаалаар батлагдсан “Ахуйн бохир ус хаях цооногийг доторлож ашиглах журам”
	Бохир ус дамжуулах хоолойн холбоосуудаар ус алдагдаж байгаа эсэхийг үе үе хянах, тухай бүр нэн даруй мэргэжлийн байгууллагаар засвар хийлгэх	Төслийн бохир усны цооног, гадна шугам хоолой	Тухайн үед зардал тусгах	
Нийт дүн			1,200,000	
Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн бууруулах арга хэмжээ				
Үйлдвэрийн дотор хүдэр буулгах, ачих талбайн газрын гадарга техноген нөлөөнд өртөх	Төсөл хэрэгжих үеийн машин техникийн зам, салаа зам гаргахаас урдчилан сэргийлж, тэмдэг тэмдэглээ, маршрут гаргах		Агаар орчин хамгаалах арга хэмжээнд тусгасан	Замын тэмдэг тэмдэглээ
Үйлдвэрийн газар шорооны ажлуудаас тоосжилт үүсэх, нунтаг бодисууд агаарт дэгдэх	Газар шорооны ажил явагдаж буй цэгүүдэд 1 м ² талбайд 2-4л нормын дагуу тогтмол усалгааг хийх Хүчтэй салхи шуургатай үед тоосжилтыг багасгах үүднээс газар шорооны ажлыг түр зогсоох Хаягдал шороон материал, барилгын материал тээвэрлэж буй тээврийн хэрэгслийн ачааг хучиж бүтээх	Үйлдвэрийн талбайд	Энэхүү төлөвлөгөөний 2-р хэсэгт заагдсан төсвийн хүрээнд	MNS5885:2016 Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ MNS4990:2010 Агаарын чанар - Хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ
Барилгын материал тээвэрлэх үйл ажиллагааны үед зам тээврийн осол аваарь гарах буюу ус зөөж буй хүүхдүүд, явган зорчигчдын аюулгүй байдалд эрсдэл учруулах	Хүнд даацын машины жолооч нарыг замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын давтан сургалтад хамруулах, гэр хорооллын суурьшлын бүс дунд үүсч болзошгүй эрсдэл, осол аваарийн талаар тайлбарлан таниулах Гэр хороолол дунд тээврийн машины хурдыг хязгаарлах дүрэм мөрдүүлэх Тээврийн жолооч нарт худаг, хүүхдийн сургууль, цэцэрлэг, явган хүний гарц, уулзвар зэрэг осол аваарь гарах эрсдэл бүхий цэгүүд дээр 5 секунд зогсоод хөдлөх дүрэм мөрдүүлэх		400.000	
Кэмпийн орчинд хог хаягдал, бохир усыг замбараагүй	кэмп бүрт дараах эрүүл ахуйн үндсэн шаардлагууд тавигдана. Үүнд:		Хог хаягдлын менежментийн	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль,

“Болор жонш” ХХК-ий жонш баяжуулах үйлдвэрийн төслийн 2024 онд хийгдэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайлан

Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал /төгрөг /	Баримтлах стандарт, аргачлал
зайлуулснаас үүдэн орчны бохирдол, үнэр танар үүсгэх	1. Хатуу хог хаягдлын менежмент. Хатуу хог хаягдлыг түр хадгалах зориулалтын цэг бий болгож, хашлага хамгаалалт хийж, тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулах, хог хаягдлыг тээвэрлэх гэрээ байгуулж цугларсан хог хаягдлыг 30 хоногт 2 удаа ачуулж байх 2. Шингэн хог хаягдлын менежмент. Кэмпээс гарах бохир усыг битүү саванд түр хадгалж, зөвшөөрөгдсөн цэгт зайлуулж байх 3. Ажилчдын 00. Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан 00-той байх, 00-н нүхэнд био-бэлдмэл ашиглаж халдваргүйжүүлэлт хийх, ойр орчмыг нь хлораминт шингэнээр тогтмол ариутгаж цэвэрлэх		төлөвлөгөөнд тусгагдсан.	MNS 4968: 2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ерөнхий шаардлага
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний нийт дүн			3,300,000	

5.2 Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

“Болоржонш” ХХК-ий “Энгэр усны жонш баяжуулах үйлдвэрийн ойр орчим барилгын ажил болон ашиглалтын ажлаар эвдрэлд өртсөн талбайд 2023 онд техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд 2024 онд нөхөн сэргээлтийн ажил төлөвлөгөөгүй болно. Харин Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн, Дундговио ногооруулья дэд хөтөлбөрийн хүрээнд 2024 онд 500ширхэг мод тарина.

Хүснэгт 5-2. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал /төгрөг/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг	Хяналт тавих байгууллага
1.	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн, Дундговио ногооруулья дэд хөтөлбөрийн хүрээнд 2024 онд 500ширхэг мод тарина.	2024 онд	5,000,000	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний журам	Болоржонш ХХК болон гэрээт байгууллага
Дүн			5,000,000		

5.3 Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Төслийн нөлөөлөлд өртсөн газрын хэмжээг тогтоосны дараагаар төслийн нөлөөллийг дүйцүүлэн хамгаалах газрын хүрээнд дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөсөн болно.

Энэ жил дүйцүүлэн хамгаалах талбайн хэмжээнд Байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээ хийнэ. “Болоржонш” ХХК-ий Баяжуулах үйлдвэр болон “Зүүн Аргатай”-н хайлуур жоншны уурхайн дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хамтад нь авч үзэх бөгөөд Аймаг, сумын ЗДТГ, тэдгээрийн асуудал хариуцсан байгууллага, орон нутгийн оролцогч талуудтай зөвшөөлцөний үүдэн зохих дүрэм журмын дагуу судлан **2024 оны 2 газарт гүний худаг гаргаж нэгийн биологийн олон янз байдал буюу зэрлэг амьтан буюу цагаан зээр болон бусад амьдатын нүүдэл замд гаргаж өгөх болно.**

5.3.1 Дүйцүүлэн хамгаалах шаардлагатай газрын хэмжээ

“Болоржонш” ХХК-ийн хувьд 2020-2024 онд Аймаг, сумын ЗДТГ, тэдгээрийн асуудал хариуцсан байгууллага, орон нутгийн оролцогч талууд, төсөл хэрэгжүүлэгч зэрэг талуудтай зөвшилцсөнөөр тухайн дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд хийгдэх нөхөн сэргээлтийн зардлыг мэргэжлийн байгууллагатай хийх гэрээний хүрээнд шийдэгдэх болно. Байршлын хувьд орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газарт болон Аргатай 3-р багийн нутаг Зараа уулын урд талд гаргана.

Хүснэгт 5-3. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал /төгрөг/	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг	Хяналт тавих байгууллага
1.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах хүрээнд 2 газарт худаг гаргах	2024 онд	Гэрээний дүнгээр	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний журам	Болоржонш ХХК болон гэрээт байгууллага
	Дүн		-		

5.4 Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Болоржонш” ХХК-ий Хайлуур жоншны баяжуулах үйлдвэр үйл ажиллагааны явцад ямарч нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ төлөвлөгдөхгүй болно.

5.5 Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Болоржонш” ХХК-ий “Хайлуур жоншны баяжуулах үйлдвэрийн талбайн районд түүх соёлын дурсгалт зүйл илрээгүй болно.

5.6 Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Жонш баяжуулах үйлдвэрийн төслийг хэрэгжүүлэх явцад химийн хорт болон аюултай бодис ашиглах үйл ажиллагаа явагдах тул химийн бодис ашиглаж үйл ажиллагаа явуулдаг төсөл хэрэгжүүлэгчид эрсдэлийг бууруулах, арилгах арга замыг сайтар судалж мэдсэн байвал зохино. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд тухайн бодисын үйлчлэлтэй холбоотойгоор үүдэн бий болох эрсдэл, түүнээс урьдчилан сэргийлэх болон эрсдэлийг бууруулах, арга хэмжээ, эрсдэлд нэрвэгдэгсдэд үзүүлэх анхны тусламж зэргийг хамруулан үзсэн болно.

Хүснэгт 5-4. Баяжуулах үйлдвэрийн технологийн процессод ашигладаг химийн бодисууд, жилийн хэрэглээ

№	Бодис, бүтээгдэхүүний нэр, химийн томъёо	CAS дугаар	Зориулалт	Хэрэглээ, жил/тн
1	Натрийн силикат/Шингэн шил (Na ₂ SiO ₃)	6834-92-0	Дарагч урвалж	1020
2	Тосны хүчил (C ₁₈ H ₃₄ O ₂)	112-80-01	Цуглуулагч урвалж	645
3	Цардуул - [C ₆ H ₁₀ O ₅] _n	9004-53-9	Идэвхжүүлэгч урвалж	750
4	Натрийн карбонат/Техникийн сод (Na ₂ CO ₃)	497-19-8	Тохируулагч урвалж	360
5	Полиакриламид- [C ₃ H ₅ NO] _n	9003-05-8	Тунадасжуулагч урвалж	60

Баяжуулах үйлдвэрийн химийн бодисын агуулахад үйлдвэрийн 20 хоногийн хэрэглээнээс доошгүй хэмжээний нөөцтэй байна.

Хүснэгт 5-5. Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Гарах үр дүн	Нэгжийн өртөг (төгрөг)	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг аргачлал, стандарт
Химийн бодисыг тухайн бодисын MSDS-д заасны дагуу хадгалах, химийн бодис асгарсан, онцгой үед хэрэглэх багц, шингээгч материалыг зохих газруудад байрлуулах	Химийн бодис асгарсан үед хөрс, усан орчинд бохирдол үүсгэхээс сэргийлнэ	1,500,000	Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль 2-р бүлэг
Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх дүрэм боловсруулж, мөрдөж ажиллах		Дотоод зардал	
Галын дохиоллын систем суурилуулах, гал унтраах хэрэгслүүдийг зохих газруудад байрлуулах, байнгын бэлэн байлгах, аюулын гарцын байршлыг заасан самбар, тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулах	Төслийн үйл ажиллагаанд техникийн зориулалттай шатах тослох материалын аюулгүй ажиллагааг хангана	Дотоод зардал	
Ажиллагсдын дунд цахилгаан хэрэгсэлтэй харьцах арга ажиллагаанд сургаж, гал түймрийн үед хэрхэн ажиллах талаар сургалт зохион байгуулах		2,000,000	Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга 3-р бүлэг, MN85078-2001
Шатахууны агуулахын бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавьж, хөдөлийг аюулгүйн ажилтанд хариуцуулах		Дотоод зардал	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй, үйлдвэрийн барилгын салхивч агааржуулалтын системд тавих ерөнхий шаардлага MNS5390:2004
Аянга цахилгааны иж бүрэн газардуулга хийх		500,000	ХААЭА Цахилгааны, галын аюулгүй байдал: ерөнхий шаардлага
Цахилгааны шитний аюулгүй байдал, газардуулгын акт, баталгаажуулалттай байх		Дотоод зардал	
Цахилгааны аюулгүйн дохиолол ажиллуулах, аюулгүйн салгууртай байх	Төслийн үйл ажиллагаанд техникийн зориулалттай шатах тослох материалын аюулгүй ажиллагааг хангана	Дотоод зардал	
Машин механизм, тоног төхөөрөмжийг зураг төслийн дагуу угсарч суурилуулсан акттай байх		Дотоод зардал	
Цахилгааны тоног төхөөрөмжийн газардуулгын даацын баталгааг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэсэн байх		Дотоод зардал	
Тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ, тохируулгыг техникийн баримт бичигт заасан хугцаанд		Дотоод зардал	
Тогтмол хийж, техникийн ашиглалтын паспортод тэмдэглэдэг байх		Дотоод зардал	
Даралтат сав, шугам хоолойд дохиолол хамгаалалтын систем ажиллуулдаг байх, ашиглалтын үеийн аюулгүй ажиллагааны заавартай байх		Дотоод зардал	
Хаягдлын сангийн тогтворжилтийг тогтмол хянах, шаардлагатай тохиолдолд засах	Хаягдал хадгалах байгууламжийн далан нурах болзошгүй эрсдлээс сэргийлнэ	Ус, усан орчны БОМТ-д тусгасан	
Нийт		4,000,000	

5.7 Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Кемпийн ахуйн гаралтай хатуу хог хаягдлын эх үүсвэрт ажиллагсдын амрах байр, гал зуух, ажлын байр, угаалгын өрөө гэсэн үндсэн объектуудаас гарах хог хаягдлууд ордог болно.

Судалгаанаас үзэхэд уурхайд ажилладаг 1 хүнээс өдөрт дундажаар 1-1,5 кг хог хаягдал үүсдэг байна. Тэгвэл “Баяжуулах үйлдэрийн хувьд өдөрт 50-60 хүн ажиллаж, хоногт үүсэх ахуйн гаралтай хог хаягдлын хэмжээ нь 25-37.5 кг болж байна. Уурхайг зөвхөн дулааны улиралд 180 хоног ажиллуулна гэдгийг тооцвол хатуу хог хаягдлын нийт хэмжээ нь 4.5 тн – 6.75 тн байна. Үүнийг зөвшөөрөгдсөн хогийн цэгт хаях ба уурхайн захиргаа хариуцан ажиллахаар төлөвлөж байна.

Нөлөөллийн товч тодорхойлолт: Ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдал, машин техникийн шатах тослох материалаас орчны хөрс бохирдоно.

Нөлөөлөлд өртөх объект:

Орчны хөрс, ургамлын бүрхэвч, мал амьтан

Хүснэгт 5-6. Хог хаягдлаас үүсэх сөрөг нөлөөлөл бууруулах арга

Эх үүсгэврээс гарах хог хаягдал		Жилд гарах нийт хэмжээ	Хадгалах	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба зардал	Аргачлал, стандарт
Ахуйн	Ажилчдын шингэн хаягдал бохир ус	486 м.куб	Шингэн хаягдал хадгалах саванд хадгалах ба цаашид цэвэршүүлж дахин ашиглана.	50,000*12= 600,000	Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага MNS 5344 : 2011 “Хог хаягдлыг ангилах, дахин боловсруулах, цуглуулах, тээвэрлэх, устгах” журам
	Ажилчдын ахуйн хатуу хог хаягдал Техник, тоног төхөрөмжийн эвдэрсэн сольсон эд анги, бусад	9тн	Ангилан, ялгаж цуглуулаад хоёрдогч түүхий эд нийлүүлэх цэгт тушаана.	70,000*12= 840,000	
Аюултай	Автомашин болон тоног төхөрөмжийн тос, тослох материалын үлдэгдэл, сав баглаа, боодол, түүгээр бохирдсон зүйлс	-	Хоёрдогч түүхий эд нийлүүлэх цэгт тушаана.	-	
Хаягдлын сан	Тоосго, цемент, шороо, мод модон бүтээгдэхүүн, цаас, гялгар уутан сав баглаа боодол, хаягдал төмөр, дулаалгын материал, будаг, шахдаг хөөсний лааз, хуванцар сав, шил, замаск, кабель утас, хар тос, дээврийн материал	Тодорхойгүй	Үйлдвэрийн хаягдлын сан байнгын хяналт тавьж / үнэр гарах, далан сэтэрх, осол аваар гарах / сэргийлэх	500,000	Хог хаягдлын тухай хууль 10.2.11
	Хаягдлын сангийн орчим 3 ширхэг хяналтын цооног өрөмдөж байнгын хяналт хийх		Газрын доорх ус бохирдохоос сэргийлэх. Хаягдлын сангийн хяналт	Дотоод гэрээгээр	
Тухайн жилийн төсөв (мян.төг)				1,940,000	

5.8 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Болоржонш ХХК-ийн удирдлагын зүгээс Баяжуулах үйлдвэрийг ашиглахдаа удирдлага зохион байгуулалтын дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа бүрийн технологийн заавар, горим, стандарт, аюулгүй ажиллагааны шаардлага, заавар дүрмийг ажиллагсдад эзэмшүүлэх сургалтыг тогтмол зохион байгуулах.
- Ажиллагсдын хөдөлмөр хамгааллын аюулгүй ажиллагааг бүрэн хангаж Монгол Улсын “Хөдөлмөрийн тухай” хууль, “Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн нөхцлийг сайжруулах үндэсний хөтөлбөр”, “Аж ахуй нэгж байгууллагад хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн ажлыг зохион байгуулах дүрэм”, “Ашигт малтмалын ордыг ил аргаар олборлоход мөрдөх аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм”-ийн заалтуудыг мөрдлөг болгон ажиллах.
- “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хууль, эрх зүйн актууд, тогтоол журам шийдвэр, стандарт шаардлага, зөвлөмжийг судлаж баяжуулан мөрдөх.
- Жилийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээнүүдийг цаг тухайд нь авч хэрэгжүүлэх ажлыг доорхи удирдлага зохион байгуулалтын системийн дагуу биелүүлж ажиллах нь чухал гэж үзлээ

Хүснэгт 5-7. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Хийгдэх ажил	Хугацаа, давтамж	Зарцуулалтын зардал (мян.төг)	Аргачлал, стандарт
		2024он	
Хог хаягдлыг ангилан ялгах дахин ашиглах талаар ажиллагсдад сургалт хийх	Сар тутам	Үйл ажиллагааны зардал	Хог хаягдлын тухай хууль 9.2.2-9.2.9
Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны сургалт явуулах			
Болзошгүй осол, аюулын үед орон нутгийн эмнэлэгийн болон бусад байгууллагуудтай хамтран ажиллах талаар гэрээ байгуулах	Гэрээний дагуу	Гэрээний үнийн дүнгээр	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль
Ус ашиглах гэрээ, хог хаягдлын гэрээг жил бүр сунгаж ажиллах	Жил тутам	-	Усны тухай хууль, Хог хаягдлын тухай хууль
БОМТ-г сонирхогч талуудад мэдээлэх	Жил бүрийн 4-р улиралд	-	Байгаль орчны хамгаалах тухай хууль 14.1.2 “БОМТ боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 3,4-р хавсралтууд
Байгаль орчныг хамгаалах талаар хийсэн ажлын тайланг жил бүр боловсруулан БОАЖЯ-г хүргүүлэн, удирдах дээд байгууллагаар батлуулах	Жил бүрийн 12-р сарын 01-ны дотор	-	

“Болор жонш” ХХК-ий жонш баяжуулах үйлдвэрийн төслийн 2024 онд хийгдэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайлан

Хийгдэх ажил	Хугацаа, давтамж	Зарцуулалтын зардал (мян.төг)	Аргачлал, стандарт
		2024он	
Газрын төлөв байдлын улсын чанарын хянан баталгааг тогтоосон хугацаанд хийлгэх	5 жилд нэг удаа	Гэрээний үнийн дүнгээр	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль. 10.1 “Газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгаа хийх журам”
Хог хаягдал, ус, газар ашигласны болон бусад шаардлагатай төлбөрийг хуулийн дагуу дүүргийн захиргаанд төлж байх	Гэрээний дагуу	Гэрээний үнийн дүнгээр	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль 31,2
Төсөл хэрэгжүүлэгч тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх арга хэмжээнд шаардагдах зардлын 50-иас доошгүй хувьтай тэнцэх хэмжээний мөнгөн хөрөнгийг дүүргийн Засаг даргын дэргэдэх байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээлтийн тусгай дансанд төвлөрүүлж, төлөвлөгөөний биелэлтийг жил бүр тайлагнана.	Жил тутам	Тухайн жилийн БОМТ-ний зардлын 50%-тай тэнцэх мөнгөн хөрөнгө	Байгаль орчны үнэлгээний тухай хуулийн 9.9
Газрын доорх усны нөөцийг үйлдвэрийн ажил эхлэхээс өмнө 2024 онд холбогдох эрх бүхий байгууллагаар батлуулах	-	2024онд	
Нийт		+	

5.9 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

5.9.1 Байгаль орчны мониторингийн цэгүүд

Хайлуур жоншны уурхайн ажлын явагдах газар нутгийн байгаль орчны төлөв байдал, онцлог, нөлөөллийн эх үүсвэрүүдийн байршил, нөлөөллийн эрчим, тархалт зэрэг хүчин зүйлсийг тооцон үзсэний үндсэн дээр дараах цэгүүдийг байгаль орчны мониторингийн цэгүүдээр сонгов. Сонгож авсан эдгээр 5 мониторингийн цэгүүдээс тухайн сард баяжуулахын ажил идэвхтэй явагдаж буй цэгүүдийг нь сонгон авч тухайн сарын мониторинг хэмжилтийг хийнэ. Баяжуулахын ажлын явц, гүйцэтгэл, ажлын хэмжээ, нөлөөлөл зэргээс хамаарч мониторинг хяналт тавих цэгийн тоо сар бүр харилцан адилгүй байх магадлалтай юм. Орчны хяналт шинжилгээний ажлуудыг үйлдвэрийн ажил явагдах хугацаанд сар тутам буюу жилд 5-аас доошгүй удаа явуулж байх нь зохистой юм.

Хүснэгт 5-8 Орчны хяналт, шинжилгээ хийх байршлууд

Мониторингийн цэгийн нэр	Замын тэмдэглэгээ	Мониторингийн чиглэл	2024он				
			6-р сар	7-р сар	8-р сар	9-р сар	10-р сар
Баяжуулах үйлдвэрийн мониторингийн цэг							
Хүдэр буулгах талбай	108° 1'26.32"E 45°44'7.80"N	Агаар, хөрс		+		+	
Ажилчдын кемп	108° 1'19.09"E 45°44'16.84"N	Агаар, ус, хөрс	+		+		+
Хаягдлын сан	108° 1'35.92"E 45°44'10.65"N	Агаар, ус, хөрс	+	+	+	+	+
Авто зогсоол	108° 1'31.22"E 45°44'17.49"N	Агаар, хөрс	+		+		+
Үйлдвэрийн орчим	108° 1'25.20"E 45°44'13.82"N	Агаар, хөрс		+		+	
Нийт авах дээж			8	7	8	7	8
Агаарын дээжний тоо			15ширхэг				
Хөрсний дээжний тоо			15ширхэг				
Усны дээжний тоо			8ширхэг				

Зураг 5-1. Орчны хяналт, шинжилгээ мониторингийн цэг

Хүснэгт 5-9. Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээ	Нэгж өртөг, мян/төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба зардал(мян.төг)	Баримтлах стандарт арга, аргачлал,		
Агаарын хяналт шинжилгээний хөтөлбөр									
Нүүрстөрөгчийн дутуу исэл /CO/	Мкг/м	Үйлдвэрийн салхины зонхилох чиглэлийн дагууд (ЗУ,БХ) 100, 200,300, 500 метр зайд	Жилд 4 удаа	7 цэгт тус бүрт 3 удаа ба нийт 15 сорьц	50	750.0	MNS: 3598-1983.		
Азотын давхар исэл /NO2 /							MNS: 17.2.5.11-1988.		
Хүхэрлэг хий /SO2 /							MNS: 17.2.5.12-1988.		
Хар тугалга /Pb/							MNS: 3384-1982.		
Нийт тоос /TSP/	Мкг/м	Үйлдвэрийн хашаанд зонхилох салхины дагуу 1 цэгт	Жилд 4 удаа	7 цэгт тус бүрт 3 удаа ба нийт 15 сорьц	25.0	375.0	MNS: 4048-1988		
Агаарын хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал						1125.0			
Хөрсний хяналт шинжилгээний хөтөлбөр									
Хөрсний чанарын шинжилгээ. Хөрсний хими-физикийн ерөнхий үзүүлэлтүүд (Механик бүрэлдэхүүн, чулуу, нягт, чийгшил, ялзмагийн агууламж, рн, давсжилт, NO3-N, P 2O2, K2O)	Үзүүлэлт тус бүрийн шинж чанараас хамаарч нэгж өөр өөр байна (% , гр, гр-экв)	Ажилчдын байрын дунд		Жилд 1 удаа	5 цэгт тус бүрт 2 удаа ба нийт 10 дээж	20.0	200.0		
		Хатуу хог хаягдлын цэгийн талбайд							
		Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийн талбайд							
Хөрсний чанар –Хүнд металлууд (Cd, Se, CN, F, As, Co, Cr, Cu, Mo, Ni, Pb, Sn, Sr, V, Zn)	Мг/кг	Авто машины зогсоол орчимд		Жилд 1 удаа	5 цэгт тус бүр 4 удаа ба нийт 20 дээж.	25.0	500.0		
		Хог хаягдал хадгалах түр цэг							
		Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийн талбайд							
Гэдэсний савханцарын таньц Эмгэг төрөгч нян Энтерококк	Тоо ширхэг	Хог хаягдал хадгалах түр цэг бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжийн талбайд		Жилд 1 удаа	5 цэгт тус бүр 1 удаа ба нийт 5 дээж.	9.5	47.5		
								7.5	37.5
								5.5	27.5
Хөрсний хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал						812.5			
Ундны болон бохир усны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр									

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээ	Нэгж өртөг, мян/төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба зардал(мян.төг)	Баримтлах стандарт арга, аргачлал,	
Усны чанар- (ph,T0, TDS, EC, Ca,Mg, K, Na, F, SO4,Cl, Fe, CO3, HCO3,NO3-N, NO2, NO3, хатуулаг, TSS, Ag, Al, B, Ba, Be,Ca, Cd, Co, Cr, Cu, Mn, Mo, Ni, P, Sb, Se, Sr, Zn, Fe, Fe+2, Fe+3, Pb, Hg, Ti, As)	Мг/л, мг-экв/л, °C, ппм,мксм/См	Ундны усанд хэрэглэж буй шугамнаас	Жилд нэг удаа	4 цэгт 6 удаа нийт 24 дээж	33.0	165.0	MNS ISO: 5667-5-2001. MNS ISO: 5667-11-2001.	
Ундны усны бичил амьсудлалын аюулгүй үзүүлэлт	Тоо ширхэг		Сард нэг удаа	1 цэгт жилд 3 удаа, нийт 5 шинжлүүлэх	50.0	250.0		
Цэвэршүүлсэн усны физик, химийн үзүүлэлт	Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч Умбуур бодис Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн Сульфид Хлорид Сульфат Ph Фосфат Нитрит Нитрат Аммиак Шүлтлэг Исэлдэлт Өнгө	Үзүүлэлт тус бүрийн шинж чанараас хамаарч нэгж өөр өөр байна (мгО/л, %, мгN/л,мгP/л, мэдрэхүй, мг/л)	Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжинд орж ирж буй болон цэвэршүүлээд гарч буй усанд	Хагас жилд нэг удаа	1 цэгт тус бүр 2 удаа 5 дээж шинжлүүлэх	8.0	40.0	MNS ISO: 5667-10-2001.
						8.0	40.0	
						5.0	25.0	
						10.0	50.0	
						5.0	25.0	
						15.3	76.5	
						11.5	57.5	
						1.7	8.5	
						5.0	25.0	
						4.5	22.5	
						5.5	27.5	
						3.6	18	
						2.5	12.5	
						4.0	20.0	
2.0	10.0							
Ундны болон бохир усны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал						873.0		
Хаягдлын сангийн орчим 3 ширхэг хяналтын кооног өрөмдөж байнгын хяналт хийх						Гэрээний үнийн дүнгээр		
Ургамалжилтын хяналт шинжилгээний хөтөлбөр								
Ургамлын зүйлийн бүрдэл, хөгжлийн үе шат	Үзүүлэлт тус бүрийн шинж	үйлдвэрийн орчинд Явган хүний зам дагуу	Жилд 1 удаа, ургамлын	2 цэг тус бүрт нэг удаа нийт 5 удаа	50.0	250.0		

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	Байршил	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээ	Нэгж өртөг, мян\төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба зардал(мян.төг)	Баримтлах стандарт арга, аргачлал,
буюу фенологи, ургамлын тусгаг бүрхэц, газрын дээрх биомассын дээж, хөрсний чийг, температур, рН, давсжилт, хөрсний тогтвортой байдал	чанараас хамаарч нэгж өөр өөр байна (% , гр, удаа)	Авто зогсоолын ногоон байгууламж	ургалтын хугацаанд	мэргэжлийн зөвлөх ажиллуулж ургамлын бичиглэл хийлгэн үр дүнг боловсруулах			
		Ариун цэврийн газрын орчны талбай					
Ургамалжилтын хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал						250.0	
Орчны физик үзүүлэлтийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөр							
Дуу чимээ	Дба	Ажилчдын байр сууц	Жилд нэг удаа	2020-2024 онд нийт 4 удаа	2.6	2.6	MNS 5002:2000, MNS 4996:2000 MNS 4990:2015
Гэрэлтүүлэг	Люкс				3.7	3.7	
Агаарын урсгалын хурд	М/сек				4.2	4.2	
Дуу чимээ /шөнө-өдөр/	Дба				Гадна орчинд	2.6	
Орчны физик үзүүлэлтийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал					-	13.1	
Байгаль орчны хяналт шинжилгээний тухайн жилийн нийт зардал					-	3,073.6	

5.10 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах шатанд олон нийтийн оролцоог тэр дундаа төслийн сөрөг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй нутгийн иргэд, орон нутгийн байгууллагын оролцоог хууль тогтоомжид заасан хүрээнд аль болох өргөн хангах, тэдэнд ойлгомжтой бөгөөд үнэн зөв, бодит мэдээллийг өгч зөрчигдөж болзошгүй эрхээ хамгаалах санал бодлыг судлан тусгах нь энэ шатны ажлын гол зорилт болно. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх хуваарийг доорх хүснэгтэнд үзүүлэв.

БОМТ, түүний хэрэгжилтийг тайлагнах	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Хугацааны тов	Хэлэлцүүлгээр санал авах	Зохион байгуулах газар
Төслийн ойр орчмын иргэд, Баянжаргалан сумын ЗДарга холбогдох мэргэжилтэн	Хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, санал авах	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тухай	Жил бүрийн 4-р улиралд	Сумын засаг захиргааны удирдлага болон байгаль орчны байгууллагын санал, шүүмж, хорооны оршин суугчдын санал, гомдолыг хүлээн авч шийдвэрлэх	Баянжаргалан сумын иргэдийн танхимд
Шаардлагатай тохиолдолд байгаль орчны төрийн бус байгууллага		Төслийн үйл ажиллагаа болон байгаль орчныг хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хийгдэж буй ажил	Жил бүрийн 4-р улиралд	БОХ арга хэмжээний тайлангийн ирэх оны төлөвлөгөөн дээр санал авч хамтран ажиллах	
Аймгийн БОАЖГ	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг хэвлэмэл болон файл хэлбэрээр	БОМТ-ний биелэлт	Жил бүрийн 11-р сарын 01-ны дотор	Хянуулан дүгнэлт гаргуулах	Дундговь аймгийн БОАЖГ
БОАЖ Яам	Дараа жилийн БОМТөлөвлөгөө, тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг тус бүр 3 хувь үйлдэж цахим (баримт бичиг бол *.pdf, зураг бол *.shp форматаар DVD болон SD картад)	БОМТ-ний биелэлт, ирэх оны БОМТөлөвлөгөө	Жил бүрийн 12-р сард багтаан	Хянуулан батлуулах	УБ хот, БОАЖЯ